

Olešná

První historický záznam o Olešné v Deskách zemských III. jest z roku 1331, 13. září v Praze jest nejzazší písemný záznam, který potvrzuje zatím stáří naší vesnice. Ten zápis potvrzuje, že:

*„Já Oldřich Zajíc z Valdeka- vzhledem k tomu, že mně nejjasnější pan Jan, král český a polský, hrabě Lucemburský milostivě daroval 230 kop grošů, přejímám svůj hrad s vesnicemi Podluhy, Hrachoviště, Zaluží, Olešnou, Sedlici a svobodný statek Okrouhlík s veškerými výnosy a příslušenstvím v léno svobodné a trvalé tak, že já a moji dědicové se zavazujeme jmenovaný hrad a vesnice i uvedený svobodný statek od zmíněného krále držet jako léno i jeho dědicům, tak i jim vykonávat obvyklé lenní služby, rovněž na věčné časy.“
Dáno v Praze léta Páně 1331, den před Povýšením svatého kříže 13. září.*

Roku 1379 měl Olešnou v držení Habart, Psíhlava, roku 1420 držel vesnici Pavel Ryška ze Žebráku, padl i se svým pánem Pešíkem Kunatou z Komárova, při obléhání Vyšehradu. Roku 1550 prodali bratři Jan a Mikuláš z Komárova Olešnou Janovi z Valdštejna.

Vesnice v mírném údolí, které tvoří Jivinská hora, Milina, Hřebeny a Hromovka. Původní tři domky, jako základ obce, byly postaveny v údolí na severní straně malého lomu, pro přílišné mokro se další zakládání domků počalo na jižní části údolí, domkem č. p. 1. Náves jako historický základ, jest postavena do kruhového tvaru podkovy koňské levé zadní nohy, byl to obranný systém, jehož uzávěra byla v jižní části před potokem zpod Kopanin a dodnes se užívá rčení „jdi brankou“ tj. okolo potoka.

Na západní straně od „Nalátí“- název odvozen od dřevěné výstuhy dřevěnky z latí, cesty polní po níž se před touto úpravou pro mokro nedalo s nákladem projeti, jezdilo se pak na „latích“ obecně v „Nalátích“, při potoce se užívaly pro ochranu západní části vsi palisády. Původně zde měly být dva dvory, držitelem byl zeman Habart zvaný „Psí hlava“, jehož tvrz byla na východ v lese zvaný „Hromovka“ jenž tvoří předěl mezi katastrem Olešenským a Zaječovským. Celý katastr jest vrouben lesy s výjimkou malé části západní. Leží na Silurdském útvaru, název jeho jest podle kmene, jenž osidluje část Westminsterského opatství jižně od Walesu v Anglii, kde jest nejmocnější, u nás se prolíná s útvarem Devonským na vrchu Klonk u Suchomast, kde jest postaven pylon skrz něhož lze vidět na stráni místo označené nabíleným prknem, jejich vzájemné vrstvení, jest opatřen štítky s nápisy cizojazyčnými, byl postaven z rozhodnutí „Unesca“ při Montriolské konferenci v roce 1972.

Jest u nás v katastru rozvodí, dva potůčky tečou na sever ke Komárovu z Rohlové, Hromovky a Hřebenů, ze Záhorčí, Kopanin do rybníka Svatoštěpánského.

V roce 1868 koupil Zbirožské panství dr. Strousberg – Baruch Tyrš, otevřel zde doly a šachty na želenou rudu, nebyla však kvalitní, měla značný obsah síry a fosforu a mimo to spodní vody ztěžovaly těžbu. Jeden z pramenů zásobuje od roku 1908 samospádem pitnou vodou Komárov. V lomu u vsi jest naleziště trilobitů, v lomu na „Milině“ skromně vavelity.

Polesí směrem jižním ku vsi Těně, jsou t. zv. Kopaniny – název odvozený z povrchového dolování, stávala zde tvrz a lesním porostem zaplevelená louka zvaná „Královka“, o které se vypráví, že se zde pořádaly rytířské turnaje osádek z okolních tvrzí a hradů Jivinské hory, Hromovky, Kopanin, Kařizku, Zbirohu, Točniku, Žebráku. Na jižním úpatí Jivinské hory byly dva pstruhové rybníčky, jejichž hráze jsou tam dosud. U dolní hráze byl mlýn s žernovými kameny, jež měl v držení „Jiljí Mackojc“, rod, který však vymřel na morovou nákazu r. 1680. Na návsi před zvoničkou, postavenou r. 1841, je kříž od p. Velíka, kamenosochaře a jeho následovníci pokračují do současné doby, po všechna léta nepotřeboval žádnou opravu a je

ozdobou se zvoničkou-kapličkou celé návsi. Druhý dřevěný kříž postaven v údolí potoka u cesty jdoucí do Zaječova, pravděpodobně se u něho modlili horníci před nástupem do místních štol a šachet.

Roku 1789 Marií Terezií zrušeno nevolnictví.

Roku 1848 zasazeny na prostředku návsi čtyři lípy na památku zrušení roboty, v údolí cesty polní u potoka postaven dřevěný kříž a na Milině zhotovený kamenný kříž se štítkem s datem 1832 k uctění památky důlního mistra štaigra, který zahynul tragicky v šachtě. Dva kříže, jeden železný postaven u odbočky cesty vedoucí přes les „Luh“ do Cheznovic na památku tragicky zahynulého hospodáře z Olešné jenž jel s volským potahem po silnici a při odstraňování závady na postroji byl zasažen rohem dobytčete, jenž se ohánělo po mouchách. Oba kříže odstraněny za účelem stavby autobusové čekárny.

Jest domněnka, že vesnici založili již Římané, neboť její původní název byl „Olsechyna“, což značí potůček protékající olšemi, nejsou však o tom přímé důkazy, třebaže jest o Římanech na Berounsku v I. a IV. století n. let. při výzkumu z pražského Archeologického ústavu ČSAV na stavbě dálnice D5 v Berouně Na Závodí byla v tisku komentována jako archeologická senzace. Skutečnost, že Berounsko v době Římské bylo osídleno. Stěžejními centry byla dvě oppida, Stradonické a neprobádané hradiště nedaleko lokality, na níž se našel hrob bojovníka s bohatou výbavou včetně nálezů mincí jenž se vyskytly v Hýskově, Berouně, Litni a na Tetíně, nejbohatší byl poklad obsahující 1 846 římských mincí z III. století nalezený na počátku našeho století u nového hřbitova v Berouně. V roce 1903 byla nalezena malá mince bronzová „Urbs Roma“ z let 330-340 n. l.

Léta 1868, 1875, 1892 byla Olešná postižena ohni, jeden vypukl u Kroců a lehla téměř polovina vsi. Stavebníci si na obnovu domků zhotovovali z hlíny promísené se slámou tvarově upravené dřevěnou formou „vepřovice“ – cihly. V okolních lesích se páliho dřevěné uhlí k tavení železné rudy ve vysokých pecích. Milíře se pracně upravovaly na prostranství kam se naskládalo asi 1 m dlouhé dříví, tak aby vznikly průběžné kouřovody a to 20 – 30 m³ a před zapálením se hromada přikryla korou, klestím, drny, aby nehořela plamenem, aby jen doutnala, čímž vznikla suchá destilace a dřevo zuhelnatělé v košatinách upletených z vrbového proutí o obsahu 2,5 – 3,5 m³ se přivázelo k vysokým pecím do Komárova, roku 1924 byla tavba skončena.

K velkorysému plánu intenzivní těžby ve zdejší kraji se počala navázat v předpokládaném směru tratě šreka s cílem na Františkov, kde byla postavena Besemerova vysoká pec a pozváni k ní odborníci z Německa, Anglie a Francie, aby zkoušeli různé přísady do vsádky rudy, aby snížili obsah síry a fosforu z vytaveného kovu a jeho zkvalitnění. Příliš se to nedařilo, zůstával však cenný odpad s obsahem vápna a rozemletý byl výborným hnojivem na porosty pícnin známý jako Thomasova struska-moučka, kdykoliv vhodná k použití.

Z Františkova trať vedla přes Kařez lesem, kde dosud stojí strážní domek po vyjití z lesa mírným údolím okolo Olešné, kde dosud jest jí část zachovaná, sleduje stěnu lesa Hromovky, proběhne úzkým profilem na katastr Zaječova a opět v přímém směru přetne silnici jdoucí z Miliny, Olešná - Zaječov a běží po stěně lesa směrem na Těně, přes katastr ke Strašicím a pokračuje dobře znatelným dosud náspem s porostem smrkové kultury až do blízkého Mirošova. Byla užívána k přepravě železné rudy a důlního dříví. Roku 1875, kdy Strousbergův podnik končí, byla i tato činnost zrušena.

Až do poválečných let II. světové války bylo v obci 31 zemědělských usedlostí, čtyři obchody, dvoutřídní škola, obecní úřad, kampelička s knihovnou, požární zbrojnice, zvonička, plemenářská stanice, výborní řemeslníci, kovář, zkušený podkovář(ten který mohl kovat

koně), mistr kolář, nůšař (ten který uměl plésti nůše), pět obuvníků, pokrývač všeho druhu krytiny, dvě odborné truhlářské dílny, několik dílen na výrobu cvočků do bot, velká zámečnická dílna na stavební kování, panty, zámky, kramle, dvě velké mláticí garnitury pro výmlat obilí, čtyři hostince, 6 rybníků, zavedená elektrifikace od roku 1927, vodovod pro náves a školu z Dolejšky, mostní váha. Než byla zavedena elektřina čerpala se voda ručně pumpou dřevěnou, s tak vysokou výlevní rourou, že hospodáři naplňovali voznice bez nesnází a námahy ručně pumpováním. Také zde byl nesmělý pokus o letectví, když jeden z bratrů Suchých sestrojil vlastnoručně letadlo, které však nevzlétlo, až v r. 1936 jsem pomáhal p. Pavelkovi, nezaměstnanému obchodnímu příručí u Rybáků, v chaloupce sestrojil kluzák a pak větroně, oba jsme s úspěchem vyzkoušeli na naší Milině v r. 1935 a ty létaly.

p. Mašek Josef st.
Olešná čp. 6

Olešná Zbirožská

Malá vzpomínka na první poštu v nové republice Československé. Od samostatnosti naší republiky ČSR jsme byli napojeni na Poštovní úřad ve Sv. Dobrotivé, odkud se zásilky donášely pěšky do místní poštovny. Jednou z doručovatel byla paní Šmolíková, úřadovala ve svém domku. Po r. 1945 byl pověřen p. Ladislav Kebrdle, po zřízení Poštovního úřadu v budově místní kapelečky, upravené z obytné budovy staré kovárny a provoz byl od r. 1956 napojen na okresní Poštovní úřad v Hořovicích. Po zřízení telefonního spojení se uvažovalo o propojení na Sv. Dobrotivou, ale to pro krácení časového provozu jen po dobu úředních hodin se neuskutečnilo. V tomto čase mě předseda MNV s. Bedřich Klír požádal, abych dovezl žádost na ministerstvo vnitra a požádal o propojení telefonní linky na komárovský Poštovní úřad. Tam jsem byl přijat a požádán o vyznačení na velké nástěnné mapě trasy předpokládané linky. Bylo nám ve velice krátkém čase vyhověno a za několik málo dnů jsme již přivázeli sloupy s koňskými povozy z vagónů hořovického nádraží a cestou jsme jednotlivé sloupy podle určených vzdáleností tam skládali, jámy se kopaly zdarma, brigádnicky. Po postavení sloupů byla linka několika odborníky natažena a bez časového omezení byla možnost potřebného volání. Toto spojení bylo později položeno do výkopu a jeho činnost jest stále potřebná ke spokojenosti obyvatelstva i provozem našeho Poštovního úřadu a nové paní poštmistrové upřímně přejeme, aby se jí u nás líbilo ke své i rodinné spokojenosti.

p. Mašek Josef st.
Olešná čp. 6